

Oriol Tenas Suriol

Afectacions de la drogodependència en el desenvolupament social dels adolescents. Un estudi sobre el coneixement dels adolescents

TREBALL DE FI DE GRAU

dirigit per Claudia Maria Anleu Hernández

Grau de Treball Social

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Tarragona

2022

Resum

Sabem que l'impacte de les drogodependències en adolescents és un tema rellevant sobretot si parlem de les més consumides, és a dir, tabac alcohol i cànnabis. En aquest article farem referència a l'afectació que comporta en el desenvolupament social dels mateixos/es. Els objectius de l'article són: analitzar quina informació tenen sobre els efectes de l'abús de tabac, alcohol i cànnabis en el seu desenvolupament social i analitzar quin impacte té en el consum i l'abús de tabac, alcohol i cànnabis el fet de que els adolescents tinguin més o menys informació sobre aquestes substàncies. La metodologia serà una cerca quantitativa amb dades extretes de quatre enquestes nacionals sobre drogodependències i a través d'un qüestionari, dirigit a 173 nois/es d'entre 15 i 17 anys de la comarca de l'Alt Penedès a través d'Instagram.

Els resultats que vam obtenir en línies generals coincideixen amb els estudiats per altres estudis, tot i així hi ha algunes opinions diferents que comentem més a fons durant els resultats i discussió. També es proposa una millora de la intervenció dels professionals en relació a certs aspectes, sobretot en la prevenció de les addiccions.

Paraules clau

Drogodependències, adolescents, desenvolupament social

Abstract

We know that the impact of drugs addiction on teenagers is a relevant issue, especially if we talk about the most consumed ones, that are tobacco, alcohol and cannabis. In this article we will refer to the impact they have on their social development. The objectives of the article are: to analyze what information they have about the effects of tobacco, alcohol and cannabis abuse on their social development and analyze the impact on teenagers of tobacco, alcohol and cannabis use and the fact that teenagers have more or less information about these substances. The methodology will be a quantitative search with data extracted from four national drug addiction surveys and a questionnaire, which is aimed at 173 teenagers between 15 and 17 years of age in the region of Alt Penedès via Instagram.

The results we obtained in general coincide with those studied by other studies, however there are some different opinions that we discuss in more depth during the results and discussion. We also propose improvement on the intervention of professionals in relation to certain aspects, especially in the prevention of addictions.

Key words

Drug addictions, teenagers, social development

Introducció

El consum de drogues en adolescents és habitual i la percepció del risc que comporta és baixa, en aquest article parlarem de la percepció que tenen els adolescents sobre els efectes que provoquen les drogues més consumides en el desenvolupament social d'aquests. A més volem respondre a la següent pregunta: és rellevant per ells/es tenir o no informació sobre el consum o l'abús de drogues o les consumiran igual tot i tenir-ne?.

El consum d'aquestes substàncies en aquestes edats és normalment d'ús recreatiu i d'oci, les drogues actuen sobre el sistema nerviós central dels joves i aquests estan en un període d'evolució en que es produeixen canvis fonamentals en la transició cap a la vida adulta, el fet de no identificar i tractar una addicció a temps pot provocar problemes físics, psíquics i altres directament relacionats amb processos neuronals que serveixen per desenvolupar la personalitat i les relacions socials. La detecció i tractament en l'ús de drogues en adolescents és de les pràctiques més difícils i complexes ja que molts cops el afectat/da no és conscient del problema en que pot esdevenir l'addicció, tot i que hi ha signes i símptomes relacionats amb el consum de drogues es sol atribuir a l'edat i es sol caure en afirmacions com: «ho tinc controlat», «el meu fill està en l'edat del pavo», «ja se li passarà», «és cosa de joves»... Quan la realitat és molt diferent.

Si investiguem sobre l'estat de la qüestió els estudis reflecteixen que l'alcohol, el tabac i el cànnabis són les tres drogues més consumides a Espanya per el col·lectiu que s'estudia en aquest article. A l'enquesta sobre el **Ús de Drogues en Estudiants de Secundària d'entre 14 i 18 anys (entre els anys 2012 – 2014) del Pla Nacional sobre**

Drogues, en el que s'inclouen 37.486 estudiants de 941 centres educatius públics i privats ens acosta a la realitat sobre aquesta situació i ens diu que tot i que hi ha hagut en els últims anys un davallada en el consum, continua sent un tema d'investigació força representatiu ja que el tabac, l'alcohol i el cànnabis continuen tenint un índex de consum alt.

Si ens fixem en les tres substàncies anteriors, que són les més consumides en adolescents i les que volem estudiar, el 78,9% dels estudiants van provar l'alcohol algun cop en la vida i un 68,2% el va consumir en l'últim mes. L'estudi també ressalta l'existència dels «botellons» els caps de setmana, aquests augmenten el consum d'alcohol en adolescents que normalment no en consumirien en el seu dia a dia.

Pel que fa al consum de tabac actualment és manté la caiguda del consum des de fa 20 anys aproximadament reduint-se considerablement. Tot i així continua havent molts estudiants que en aquestes edats, o fins i tot abans, inicien el consum. Al respecte, un estudi realitzat per A. Terán Prieto i E. Mayor Toranzo (2014) ens diuen que a Espanya l'edat mitja d'inici en consum d'alcohol i tabac es situa entre els 13 i 14 anys.

I per últim però no menys important, el mateix estudi parla sobre el cànnabis, que encara que en l'última dècada s'hagi reduït el consum en un 33% aproximadament aquest continua sent elevat sobretot en homes.

Fa anys que el problema de la drogoaddicció en joves es considera una problemàtica social, la majoria de joves comencen a consumir a causa de la curiositat que els provoca, per ser acceptats socialment en un entorn en concret i aparentar qui no són, així com per problemes familiars o traumes, portant amb ells una sèrie de conseqüències que fan dels adolescents un col·lectiu molt vulnerable respecte les drogues.

Segons **l'Observatori Espanyol de les Drogues i Addiccions (2020)**, que ofereix una visió global de l'evolució i les característiques del consum de substàncies, l'edat mitja en que les persones comencen a consumir es situa entre els 14 i 18 anys i la prevalença de consum augmenta amb l'edat. Com ja hem comentat l'alcohol, el tabac i el cànnabis són les drogues més consumides per adolescents, això és a causa entre d'altres coses

de la publicitat que se'ls hi dóna i la proximitat que tenen per aconseguir-les a qualsevol lloc. Tot i que no parlarem més concretament d'altres drogues, no hem d'obviar altres substàncies psicoactives com la cocaïna o l'èxtasi... que tot i que el consum no és tant elevat constitueixen també un gran problema ja que les conseqüències són pitjors.

Conceptes claus

Els adolescents són especialment vulnerables en qüestions de drogodependències com prèviament hem assenyalat a causa del moment evolutiu on es troben. La relació entre consum de drogues com ara l'alcohol, la marihuana o el tabac i les conductes inadaptades, de risc i antisocials és fàcilment observable. Algunes conseqüències d'aquest fenomen serien la conducció temerària, l'absentisme escolar, la selecció d'amistats en base a l'addicció, canvis en la personalitat (mal humor, nerviosisme, agressivitat i rebel·lió...), comportaments estranys i rutines quotidianes perjudicials (menjar massa o massa poc, dormir molt o poc...) entre d'altres (Sandhya Pruthi, 2021).

1.1. Afectació en el desenvolupament social

En aquest apartat considerem els factors lligats al entorn social més pròxim en relació al desenvolupament social, és a dir, la família, els amics, l'escola i en general l'hàbitat en el que es desenvolupa la vida dels adolescents:

Factors Familiars: Ja de per si l'adolescència suposa normalment problemes entre pares i fills, ja que el fill passa per moments de canvi que afecten directament a la personalitat i això provoca un reajustament en les conductes tant de d'una part com de l'altra, d'aquest procés se'n diu Cicle Vital Familiar (Rodríguez Fernández, 2015). Quan parlem sobre drogues i família és rellevant tenir en compte que, segons la ONU, els adolescents que consumeixen representen un 2% de la població mundial i dins d'aquest percentatge hi ha diferents grups: els que consumeixen diàriament, els que ho fan en ocasions especials i aquells que ho proven algun cop per curiositat de saber els efectes. Segons **Haley (1992)** que l'adolescent consumeixi és símptoma de que algun factor del cicle no funciona i per tant aquest s'inhibeix a través del consum de substàncies, aquí estaríem parlant de «*estancament evolutiu*». És important fer

referència doncs a que factors com l'estil educatiu dels pares, la comunicació i la conflictivitat familiar són punts claus perquè l'individu en qüestió no generi una dependència a les drogues, que no funcioni correctament un dels punts anteriors pot provocar la falta d'un projecte vital amb la família i per tant derivar en problemes familiars.

Factors Educatius: En qüestions escolars i educatives hem de destacar com a factors que incideixen en el consum: l'adaptació escolar, el tipus de centre en el que estan escolaritzats, l'estil d'ensenyament i la comunicació entre professorat i famílies del centre. El consum de drogues també comporta conseqüències a l'Institut i fa que el rendiment escolar baixi significativament (Enquesta sobre l'ús de drogues en la secundària fet pel Ministeri de Sanitat, 1994-2016).

Si tenim en compte les dades d'una **enquesta sobre l'ús de drogues en la secundària a Espanya (entre 1994 i 2016)** feta per el Ministeri de Sanitat, Consum i Benestar Social del propi Govern Espanyol, podem observar que l'alcohol no sol generar problemàtiques greus (perquè el consum és en caps de setmana i no diàriament) mentrestant que en el cas del cànnabis i el tabac és més preocupant, sobretot si parlem de les notes que obtenen els estudiants que els consumeixen amb freqüència. Per un costat tenim els estudiants que no consumeixen cap substància i que representen la minoria, aquests són els que més bones qualificacions obtenen (50% excel·lents/notables), en segon lloc observem que els que consumeixen alcohol no obtenen tants excel·lents/notables (40%) però el percentatge respecte els no consumidors no varia tant com en el cas dels que consumeixen cànnabis molt sovint (16,6%) i amb consumidors diaris de tabac (23%), en els dos últims casos de consum els aprovats (suficient/ bé) s'eleva desmesuradament (62%). Observem per tant que el consum d'alcohol diari, per causa dels efectes que provoca i la connotació d'oci que té, és menys general que en el cas del tabac i el cànnabis, com a conseqüència les qualificacions varien molt i observem que el cànnabis i el tabac constitueixen un problema seriós en qüestions de rendiment escolar.

La pèrdua de concentració i les expulsions del centre educatiu també són dades molt interessants que ens reflexa l'estudi i que ens mostren que si hi ha un consum diari o

significatiu durant els diferents mesos de l'any hi ha una disminució de la concentració (en els tres casos entre un 35 i 40% dels estudiants que perden la concentració) i que les expulsions del centre van molt lligades sobretot al consum problemàtic de cànnabis (16%).

Factors de la Vida Social: Els amics i les companyies dels nois/es també és un punt important en el desenvolupament d'una addicció a certes substàncies. L'acceptació en un grup és molt important per als adolescents i si això comporta seguir una sèrie de pautes o realitzar alguna conducta en especial ho faran per tal d'encaixar. És important tenir en compte que aquests casos es donen molts cops per la curiositat que genera el consum de drogues, per la pressió social i sobretot si al adolescent no li van bé altres factors de la seva vida intentarà encaixar en altres que puguin actuar com a substituïdor o inhibidor, com ara la seva relació amb els amics (Herrero Yuste, 2003). Si ens fixem un altre cop en **l'enquesta de l'apartat anterior**, observem que la substància més consumida i estesa entre grups d'amics és l'alcohol. Curiosament l'estudi ens mostra que en els grups en que la majoria consumeix hi ha un 87% dels enquestats que a priori no consumien que comencen a consumir davant d'un 13% que no ho fa, mentrestant que en altres grups que pocs consumeixen els resultats són més parells, amb un 51% que sí que ho fa i un 49% que no ho fa. Aquí podem observar que encara que la majoria del grup consumeixi o no el consum és elevat i generalitzat.

Amb el cànnabis i el tabac és encara més significatiu, en el cas del primer les dades ens diuen que si la majoria del grup en consumeix un 69% dels enquestats en consumeix també davant d'un 32% que no ho fa, mentrestant que si la majoria no consumeix només un 14% dels enquestats ho fa davant d'un remarcable 86% que no ho fa. Pel que fa al tabac si la majoria consumeix un 65% dels enquestats consumeix també davant d'un 35% que no ho fa, per l'altra banda si la majoria del grup no consumeix, un 17% ho fa mentrestant que un 83% no.

Un cop observades aquestes dades podem argumentar que l'alcohol és la droga més utilitzada i més normalitzada de les tres que analitzem ja que en grups que la majoria no consumeix el índex de consum continua sent molt alt. En el cas del tabac i el cànnabis si que es compleixen les afirmacions que anteriorment hem mencionat, quan

la majoria del grup consumeix la pressió social i les ganes d'encaixar en un col·lectiu fan que els altres membres del grup acabin consumint.

Factors en les Relacions Interpersonals: Les drogoaddiccions són una malaltia que va més enllà del consum recreatiu de substàncies psicoactives, per tant també afecten a les relacions de parella com a tal. Aquestes juguen un paper important en el desenvolupament social de les persones ja que els adolescents es mostren tal i com són amb la seva parella (sentiments, valors, idees, desitjos, pors, vicis...). Tot i que en en algunes ocasions aquestes relacions serveixen també d'ajuda, quan els dos integrants consumeixen i a més hi ha un consum abusiu o compulsiu d'una o de les dues persones que la formen és molt probable que acabi sent una relació de policonsumidors. És a dir, l'addicció de les dues persones s'anirà retroalimentant entre si i es barreja el concepte d'afectivitat amb el consum de substàncies i per tant aquella parella genera una co-dependència respecte les drogues que acaba provocant disfuncionalitats. Factors com una mala comunicació, poca confiança i la manipulació es mesclen amb una tendència a aguantar molt la relació a causa de la dependència que em mencionat fa un moment (J. Muñoz, Gámez i Graña, 2011).

En qüestions de relacions interpersonals no només hem d'analitzar la dependència que generen les parelles que consumeixen, sinó que hem d'establir també una relació amb la violència que provoquen, que vindria a ser el factor més preocupant respecte el consum de drogues i les relacions sentimentals ja que l'estudi del que parlarem a continuació ha constatat l'elevada freqüència de conductes agressives en relació al consum sobretot d'alcohol i cànnabis. Per tal de poder apropar-nos a aquesta realitat a continuació analitzem un estudi realitzat per J. Muñoz, Gámez i Graña l'any 2011 sobre **la relació entre el consum d'alcohol i drogues il·legals i la perpetració de violència física, psicològica i sexual en les relacions de parella en adolescents** d'entre 15 i 20 anys, realitzat a diferents centres educatius de la Comunitat de Madrid i en el que hi van participar un 56% de noies i un 44% de nois i la mitja d'edat era de 17 anys.

En primer lloc l'estudi identifica tres grups de consum de substàncies: baix, moderat i elevat consum d'alcohol i drogues il·legals com el cànnabis. Els resultats ens mostren que un major ús de drogues incrementa la possibilitat de que hi hagi una agressió física

en la parella. En el cas dels nois el percentatge de baix consum representa un 30% de probabilitats de que hi hagi una agressió mentrestant que en consum elevat és un 50%, en el cas de les noies passa de un 40% en el baix consum a un 65% en el consum elevat.

Pel que fa a les agressions sexuals són molt més probables entre adolescents amb nivells elevats de consum en comparació amb els nivells baixos, concretament les agressions augmenten d'un 23% (nivells baixos) fins un 45% (nivells elevats) en nois i d'un 7% (nivells baixos) a un 21% (nivells elevats) en noies. Respecte les agressions psicològiques l'estudi ens diu que no es van trobar diferències entre els grups de diferent grau de consum d'alcohol i drogues il·legals com el cànnabis.

Factors lligats a la Imatge Social: La imatge social de les diferents drogues i el estatus legal/ il·legal de les mateixes i els estereotips al seu voltants són també un factor molt important en la percepció del risc d'aquestes. El fet de que el consum de substàncies psicoactives estigui normalitzat, sobretot en activitats d'oci com les festes o trobades entre amics (les tres drogues més normalitzades en aquests casos són el tabac, l'alcohol i la marihuana) fa que la percepció de risc sigui mínima, que els factors de protecció perdin importància i que els de risc siguin ignorats, per tant la prevenció de les addiccions és més difícil (). En relació al que acabem de dir la publicitat que se li fa al tabac, l'alcohol i el cànnabis en els mitjans de comunicació i xarxes socials seria un exemple de factor de risc, normalització i acceptació social en el consum d'aquestes substàncies. Segons un estudi realitzat per **Joseph A. Califano (2011)** realitzada a joves d'entre 13 i 17 anys l'ús habitual de xarxes socials provoca que els joves d'aquestes edats consumeixin tabac cinc cops més del normal, fumin el triple de marihuana i beguin el doble d'alcohol, establint també que sobre el 100% dels joves un 40% d'aquests han vist fotografies o vídeos on es consumeix alcohol, tabac o marihuana. L'estudi conclou que l'exposició a aquest tipus de contingut incita al consum en aquestes edats degut a factors com la normalització i la poca sensibilització als que anteriorment hem fet referència.

1.2. Efectes del consum

D'acord a certs autors les principals conseqüències de l'abús de drogues són les següents: En primer lloc la **drogodependència** com a tal, un problema de salut continuat que es caracteritza per el ús compulsiu i continuu de les drogues en la vida quotidiana de les persones (Sandhya Pruthi, 2017-2019). Seguidament fem referència a la **falta de criteri** (Mayo Clinic, 2019), l'ús de substàncies psicoactives durant l'adolescència s'associa inevitablement a la falta de criteri en les interaccions socials i personals, incloent les relacions interpersonals i amb la família, això pot servir de detonant un cop més de conductes inadaptades i fins i tot violentes. **L'activitat sexual** (Sepeap, L. García García, 2017) també es veu afectada ja que l'abús de drogues també es relaciona directament amb les activitats sexuals d'alt risc, el sexe no segur i els embarassos no desitjats, a més hi ha drogues que tenen un impacte negatiu en la fertilitat de les persones i que poden provocar disfunció erèctil. Els **trastorns de salut mental** (Sepeap, A. Terán Prieto, 2017) també poden ser una conseqüència important, les drogues poden complicar o augmentar el risc de trastorns de salut mental com la depressió o la ansietat, també poden provocar brots psicòtics que comportin conseqüències irreversibles en el sistema nerviós. També hem de fer referència a la **conducció en estat d'ebrietat i canvis en el rendiment escolar**: aquestes últimes dues són conseqüències molt comuns actualment en adolescents, a més en el primer cas posen en risc a persones del voltant de la persona.

En relació a les conseqüències, també hi ha una sèrie d'efectes físics segons els diferents tipus de drogues de les que parlem. Pel que fa al **tabac (estimulant)** és una substància que produeix eufòria i fa que disminueixi la sensació de fatiga, provoca augment del risc de càncer, malalties cardiovasculars i respiratòries, genera una addicció ràpida. La **marihuana** provoca risc de deteriorament de la memòria, l'aprenentatge, la resolució de problemes i la concentració i, si el consum és prolongat, risc de psicosis com l'esquizofrènia, al·lucinacions o paranoia. Finalment **l'alcohol (depressor)** redueix l'activitat cerebral causant un efecte sedant, hipnòtic i tranquil·litzant, disminueix l'atenció i la coordinació i provoca trastorns digestius, a més hi ha perill de realitzar conductes inadaptades quan consumeixes (agressions sexuals, conducció temerària...).

2. Objectius

General

Els objectius de l'article són: analitzar quina informació tenen els adolescents sobre els efectes i conseqüències de l'abús del tabac, l'alcohol i el cànnabis en el seu desenvolupament social.

Específic

Analitzar quin impacte té en el consum i l'abús de tabac, alcohol i cànnabis el fet de que els adolescents tinguin més o menys informació sobre aquestes substàncies.

3. Materials i mètodes

La metodologia que vam utilitzar és quantitativa a través de: una revisió d'enquestes i material bibliogràfic vinculat amb els efectes de les principals drogues consumides per la joventut que estudiem. Pel que fa a les enquestes revisades durant l'article, van ser extretes del Govern Espanyol, concretament realitzades per Álvarez, Elena i Molina, Marta (2018). *Encuesta sobre el uso de drogas en enseñanzas secundarias en España (ESTUDES 1994-2016)*. Ministeri de Sanitat, Consum i Benestar Social i per Herrero Yuste, Mª Nieves (2003, gener 5). *Adolescencia, grupo de iguales, consumo de drogas, y otras conductas problemáticas*. Ayuntamiento de Madrid.

El qüestionari que vam realitzar es va basar en diferents tipus de preguntes que estaven organitzades en blocs fàcilment identificables durant el propi treball teòric. En el primer bloc hi havia una sèrie de taules que preguntaven si la persona era consumidora i en quin grau ho era, també vam incloure algunes preguntes més generals que anaven relacionades amb la definició de drogoaddiccions com a tal. El segon bloc tracta sobre les afectacions de l'alcohol, el tabac i el cànnabis en el desenvolupament social dels adolescents. Finalment el tercer està compost de dues taules que busquen extreure dels participants el coneixement que tenen sobre els efectes i conseqüències del consum. La mostra que vam agafar va comptar amb un 46,2% de nois i un 53,8% de noies d'entre 15 (35,8%), 16 (26%) i 17 (38,2%) anys i va ser realitzat per Instagram i a la comarca de l'Alt Penedès.

Per tal de contactar amb els joves vam penjar l'enquesta a diferents perfils de Instagram que ens van donar el seu consentiment durant la meitat del mes de Febrer i tot el mes de Març. Un cop ja vam obtenir la saturació de l'informació vam analitzar totes les preguntes que vam fer. Tot això per agrupar la informació i observar quins havien sigut els resultats i quins d'aquests eren més rellevants d'acord als nostres objectius.

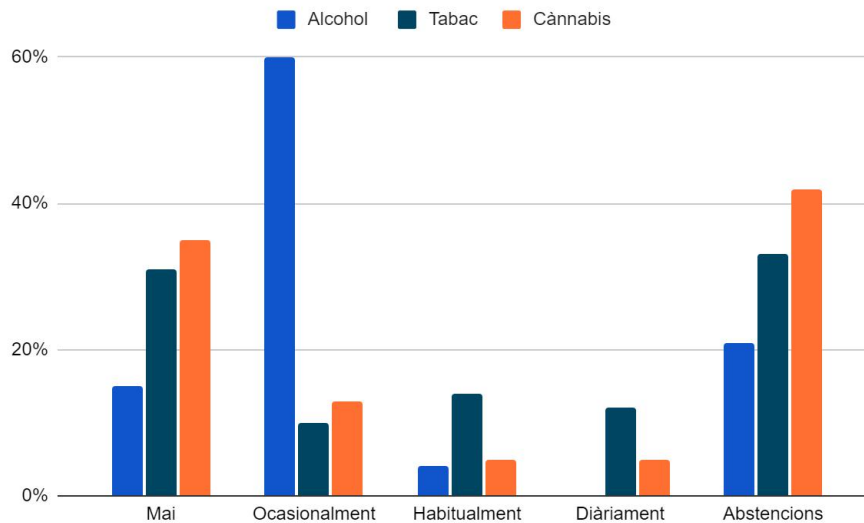
Qüestions ètiques: el qüestionari va respectar l'anonimat de cadascun dels participants en tot moment i a més se'ls va informar al principi del mateix sobre el tractament de dades i el consentiment que ells donaven per analitzar-les a l'article, fent-los assenyalar una casella conforme estaven d'acord just abaix d'un text amb els aclariments mencionats. Cal assenyalar que en el text d'aclariment vam fer referència a que la única dada que demanàvem obligatòriament en el qüestionari és l'edat.

4. Resultats i discussió

Abans de començar amb la presentació de resultats volem introduir l'apartat donant una sèrie de dades importants que ens mostren el perfil de les persones enquestades. Així vam indagar sobre si són o no consumidors d'alcohol, tabac o cànnabis. Un 40% dels 173 que van respondre al qüestionari no són consumidors mentrestant que un 60% sí. Tot i que la majoria es va identificar com a consumidora és interessant veure que pràcticament la meitat dels estudiants no consumeix cap tipus de substància.

Pel que fa als resultats en relació al consum, els no consumidors el representen un 20% d'homes i un 21% de dones mentrestant que en els consumidors hi ha un 29% d'homes i un 33% de dones, cal remarcar també que van respondre més dones que homes el qüestionari, concretament un 54% de dones i un 46% d'homes, i això també afecta alhora de comparar percentatges. A més a més, vam explorar dins del 60% que sí consumeix, els graus de consum de cadascuna de les substàncies anteriorment mencionades i els resultats van ser els següents:

Gràfica n.1: Freqüència de consum segons la substància

Font: Elaboració pròpia

Podem veure com hi ha moltes persones que s'han abstingut, sobretot amb el tabac i el cànnabis, substàncies que la majoria afirma que mai i ocasionalment les consumeix, segons la nostra percepció això pot ser causa de que realment no consumeixen o bé de que no volen reconèixer la seva realitat. El consum ocasional sobretot succeeix amb l'alcohol sent el més representatiu, també observem com hi ha molt pocs consumidors diaris de les tres substàncies. És interessant ressaltar també que tant el percentatge d'alumnes que no consumeixen com el que sí està molt repartit entre homes i dones. Això ens suggereix que en principi o almenys segons els resultats d'aquest estudi, que el consum d'aquestes substàncies no distingeix entre sexes tot i que normalment els homes tenen més tendència a consumir segons diferents estudis, també cal remarcar que segons aquests les dones desenvolupen les addiccions de forma més ràpida (Hombres, Mujeres y drogodependencia, Fundación Atenea, 2016)

Coneixement dels efectes

Creiem important primer fer referència al coneixement dels nois/es dels efectes que comporten el consum de tabac, alcohol i cànnabis, ja que així posteriorment podrem relacionar-ho amb el següent punt d'aquest apartat, que tracta sobre l'afectació del consum en el desenvolupament social aplicat en els diferents àmbits dels que parlem

en l'article. A continuació presentem una taula amb els diferents efectes més rellevants, d'acord als enquestats:

Taula n.1: Efectes coneguts pels enquestats

EFFECTES	ALCOHOL	TABAC	CÀNNABIS
Drogodependència	49%	64%	60%
Dificultats en l'activitat sexual	33%	18%	35%
Trastorns de Salut Mental	38%	28%	64%
Falta de criteri	38%	16%	48%
Canvis en el rendiment acadèmic	31%	26%	59%
Eufòria	62%	11%	38%
Risc de Càncer	20%	72%	41%
Addicció ràpida	35%	66%	53%
Deteriorament de la memòria	38%	15%	61%
Problemes de concentració	41%	19%	50%
Brots psicòtics	24%	9%	56%
Efecte Sedant	45%	18%	44%
Trastorns digestius	55%	23%	29%

Taula: Elaboració pròpia

Observem que els enquestats han sabut què comporta consumir alcohol, tabac i cànnabis, sigui a curt, mitjà o llarg termini. Menys en algun aspecte molt concret com per exemple els canvis en el rendiment acadèmic que provoca el tabac, que com parlarem més endavant sí que té efectes representatius, les respostes són assertives de veure i analitzar i coincideixen amb el que assenyallem a la teoria. Aquest primer apartat és important perquè ens permet fer-nos una idea del coneixement que tenen els adolescents i utilitzar això per apropar-nos més al seu pensament alhora d'analitzar-ho per els àmbits, que es presenten a continuació:

Percepció sobre els efectes segons els àmbits en el Desenvolupament Social

Un cop acabat presentats els resultats sobre el coneixement dels efectes, que ens aporta una visió més panoràmica dels enquestats, comencem a parlar sobre qüestions més concretes que van relacionades amb els diferents àmbits dels que hem parlat en l'apartat 1.2. de l'article. Ordenarem els resultats segons l'àmbit del que estiguem parlant per poder analitzar els resultats de forma més ordenada i per veure si hi ha concordança entre aquests i la teoria obtinguda a través de la revisió bibliogràfica. També tindrem en compte la informació extreta en l'apartat anterior per intentar justificar certes respostes. Cal tenir en compte que en els tres primers àmbits parlarem sobre els tres mateixos temes, aplicats a cada àmbit en concret, tractarem doncs l'afectació del tabac, alcohol i cànnabis en els àmbits familiar, educatiu i social i posteriorment farem l'anàlisi de com afecten aquestes en les relacions interpersonals i quin impacte tenen les xarxes socials en el consum i la seva normalització i acceptació.

Familiar

Comencem parlant sobre la percepció/opinió que tenen els joves sobre si el consum de tabac afecta en la relació amb els pares. En aquests cas un 69% de la mostra creia que sí que podia afectar davant d'un 31 % que deia el contrari. Aquest percentatge de no tant elevat pot ser provocat per la normalització del consum de tabac en adolescents i l'estatus legal del mateix tot i que aquests no tinguin l'edat per comprar-lo. A més cal recordar que únicament un 10% el consumeix diàriament i aquest fet pot ser determinant ja que molts dels pares que tenen fills consumidors no ho saben, almenys en aquestes edats tant joves.

Seguidament i pel que fa a l'opinió dels joves en referència la relació alcohol – pares, un 64% dels enquestats ens diuen que el seu consum afecta en la relació amb els pares davant d'un 36% que diu que no. Aquí cal tenir en compte que la majoria d'adolescents en consumeixen de manera ocasional, concretament un 60% dels estudiants de la mostra, per tant la connotació que ells tenen respecte el consum i les conseqüències és diferent a l'opinió convencional. Tot i així és rellevant tenir en compte que hi ha un 10% d'enquestats que afirma consumir-ne diàriament ja que en aquests casos sí que estaríem parlant d'un problema greu de drogodependència. Crec que és interessant també assenyalar que dins del 60% de consumidors ocasionals hi ha un 34% de dones i un 25% d'homes i que dins del 10% de consumidors diaris tots són homes de 17 anys, d'aquestes dades podem extreure que el consum ocasional de tabac és el predominant en aquestes edats i que els homes acostumen a desenvolupar l'addicció abans que les dones.

Per últim tractem si el cànnabis afecta en les relacions familiars, un 88% ha dit que el consum de marihuana sí que pot afectar en la relació dels pares amb els fills mentrestant que un 12% ha dit que no. En aquest cas es veu com la marihuana té una connotació molt més negativa en relació al tabac o l'alcohol. Creiem que això pot ser així per l'estatus il·legal de la substància i també perquè els efectes que provoca són més perillosos que els de l'alcohol i el tabac, que recordem que el consum més votat en aquest estudi és l'ocasional.

Com podem veure en els resultats la nostra valoració respecte la percepció dels joves sobre si el tabac, l'alcohol i el cànnabis poden afectar en la relació amb els seus pares és que hi ha un bon coneixement sobre els efectes i això s'aplica perfectament a les respostes de les preguntes que apareixen en el qüestionari utilitzat per fer aquesta recerca. Hi ha una majoria important en els tres casos i això ens demostra que els enquestats són conscients que el consum de qualsevol de les tres substàncies de les que parlem poden afectar negativament en la seva relació amb els seus pares, i més si es tracta de cànnabis. Si comparem això amb la teoria (Haley, 1992) podem extreure que tot i que el coneixement sobre el paper és assertiu hi ha la possibilitat de que el Cicle Vital Familiar es trenqui i apareguin disfuncionalitats en la relació d'un jove amb els seus pares, el consum de drogues per part de l'adolescent pot ser símptoma de que

algun factor del cicle no funcioni. Altres teories sobre drogoaddiccions i desenvolupament social (Hawkins i Weis 1985) ressalten la importància en la formació de les addiccions relacionada amb el distanciament dels pares amb els fills.

Educatiu

Continuarem amb l'opinió dels joves sobre si el tabac, l'alcohol i el cànnabis afecten directament amb un mal rendiment escolar en estudiants de Secundària, per tant ens centrarem en l'àmbit educatiu. Primerament parlem del tabac, un 67% deia que no afecta mentrestant que un 34% deia que sí. En aquest cas la majoria no és assertiva, ja que si ho comparem amb la teoria de l'apartat 1.2., concretament en factors educatius, segons l'enquesta sobre l'ús de drogues en la secundària a Espanya si el consum de tabac és freqüent les qualificacions d'excel·lent/notable baixen d'un 50% (no consumidors de cap substància) fins a un 23%, mentrestant que els aprovats (suficient/bé) pugen desmesuradament fins un 62%. Podem dir per tant que en aquest cas els enquestats no són conscients de com pot afectar el consum de tabac en el seu rendiment acadèmic i tot i que el coneixement que ells tenen sobre el mateix és bo, com hem vist en l'anàlisi dels efectes, no tenen constància de que aquest pugui afectar tant en el seu rendiment acadèmic i que per tant pugui comportar un factor de risc alhora de consumir-ne.

Seguidament continuem amb la percepció dels adolescents respecte l'afectació de l'alcohol i el cànnabis en el rendiment acadèmic. En el cas de l'alcohol, un 54%, opina que no té perquè afectar en el rendiment acadèmic, mentrestant el 46% restant opina que sí que podria influenciar. Ens resulta interessant veure com en els casos en els que l'alcohol és la substància d'estudi els resultats són molt ajustats i l'ambigüitat en les respostes sempre està present. Un cop més observem com la connotació que els enquestats tenen sobre l'alcohol és molt diferent al coneixement teòric que hem mostrat durant l'article, tot i així si el consum no és habitual o diari aquests resultats no serien preocupants en principi. En el cas del cànnabis tornem a observar que la percepció que els adolescents tenen es fonamenta a través d'una visió més censurada i negativa, i és que quan els hi vam preguntar si aquest afectava en el rendiment acadèmic un majoritari 83% de sí aclapara un cop més a un 17% que diu que no,

observem doncs un altre cop que el cànnabis és la substància que més preocupa en l'àmbit educatiu.

Pel que fa als factors educatius podem observar un cop més que hi ha una aplicació dels coneixements ja coneguts per part dels adolescents. Tot i així en aquest cas hem demostrat que hi ha certa desconeixença per part dels adolescents respecte les conseqüències del consum de tabac en el seu rendiment acadèmic, sobretot si l'ús d'aquesta substància és diari o freqüent, i que aquest és un tema des del nostre punt de vista molt poc recurrent en xerrades, llocs web o punts d'informació sobre els efectes que provoca el tabac en estudiants, més enllà de la pròpia connotació perjudicial que ja té de per si evidentment. En relació a la percepció dels joves respecte el cànnabis i si ho comparem l'estudi al que fem referència en la teoria (Enquesta sobre l'ús de drogues a Secundària del Ministeri de Sanitat, consum i benestar social d'Espanya ente el 1992 i 2016) podem veure que les dades demostren que el consum d'aquest provoca que hi hagi més expulsions i també la disminució de la concentració i la memòria. Per tal de que aquests fenòmens no succeeixin seria important adaptar la prevenció de les drogodependències a la situació actual, convé insertar una perspectiva escolar sobre el tema que amplii els seus objectius i millori els vincles entre alumnes i professorat, ja que així els factors de protecció estarien molt més presents..

Vida Social

Ara parlarem de l'àmbit de les relacions socials i més concretament sobre l'opinió que genera en adolescents el fet de que un grup en que la majoria siguin persones consumidores pugui exercir certa pressió social en persones que no ho siguin dins del mateix grup i provocar que acabin consumint. Comencem per com afecta aquesta pressió en relació al consum de tabac, un 69% ens indica que sí que afecta mentrestant que un 31% diu que no. En comparació a altres estudis (Durkheim 2001, Velarde 2016) observem que actualment el tabac és un component més de la socialització amb les persones més properes a un individu i per tant existeix una correlació entre el consum i la pròpia socialització. Seguim amb l'opinió respecte el consum d'alcohol en la majoria del grup, un 77% dels enquestats ens diuen que afecta davant d'un 23% que

van respondre que no. Cal dir que, en qüestions d'alcohol sempre em de tenir en compte que en la seva majoria el consum és ocasional (sobretot caps de setmana) i per tant és "normal" que hi hagi aquesta majoria d'opinió tant aclaparadora. Finalment tenim el cànnabis, un 74% diu que la pressió social afecta menstrestant que un 26% va triar el no, seguint la línia de les altres respostes que parlen sobre la marihuana és evident que és la substància amb la pitjor imatge almenys segons l'opinió dels integrants d'aquesta mostra establint-la com la que més preocupa i alhora la menys acceptada.

En el cas de les relacions socials i la pressió que provoca que la majoria del grup consumeixi una de les drogues de les que parlem observem que hi ha una percepció clara i alhora preocupant des del nostre punt de vista, ja que la majoria ens està dient que l'impacte de les persones consumidores en un grup respecte les que no ho fan és important, i tot i això, probablement tots o pràcticament tots els que van contestar es deixen emportar per aquesta tendència tot i saber-ho. Aquest fet no l'hem comprovat però podem arribar a aquesta conclusió, almenys amb l'alcohol, mirant les dades del principi dels resultats on parlem de graus de consum. Per tant establim que l'adolescent es pot veure molt influenciat per les companyies amb les que s'ajunta o que el rodegen en el seu cercle més proper d'amics, això és una problemàtica greu i que pot desembocar en drogoaddicció molt fàcilment.

Relacions Interpersonals

Pel que fa a les relacions de parella el que ens interessava era contemplar l'opinió sobre si una parella d'adolescents pot generar dependència en la relació per culpa del consum d'alcohol, cànnabis o tabac per part d'un o dels dos integrants. Un 52% va dir que no mestrestant que un 48% va dir que sí, tot i que el resultat està molt ajustat com ja ha passat altres vegades en aquest anàlisi, considerant altres estudis (J. Muñoz, Gámez i Luis Graña, 2010) ens resulta interessant que la majoria respongués negativament ja que aquests ens mostren que quan dos joves són parella actuen tal i com són i tenen una relació molt estreta, en moltes ocasions es canvia la forma de ser o fer per adaptar-se a l'altra persona i això inclou el consum de drogues sobretot en aquestes edats tant prematures. També és important fer referència encara que no

féssim una recerca exhaustiva sobre el tema, que l'estudi ens indica que si es genera aquesta dependència hi ha altes probabilitats de que s'exerceixi violència entre els adolescents, factor que també és molt preocupant. En aquest apartat és molt interessant fer referència a que en el sí hi ha molta diferència en relació al percentatge de dones i homes que l'han votat, tenint les dones una representació del 40% en comparació al 20% d'homes, això podria reflexar que les dones tenen més preocupació envers al tema mentrestant que els homes no li donen tanta importància.

Tot i així és important tenir en compte segons la nostra opinió que el fet de que les respostes estiguin molt dividides i no hi hagi una majoria molt exagerada com en altres casos que hem vist, també pot ser degut al desconeixement de les relacions de parella en aquest col·lectiu que hem estudiat.

Finalment i en referència a la violència en la relació, segons les dades és un factor problemàtic important respecte el consum de drogues en parelles d'adolescents, sobretot pel que fa a les agressions sexuals. Depenent de l'índex de consum de cada persona hi haurà més o menys probabilitat de que aparegui violència de qualsevol tipus, aquestes conclusions són importants ja que podem establir que existeix la necessitat de dissenyar estratègies al voltant d'aquest fenomen.

Percepció sobre l'impacte de les Xarxes Socials

Finalment també volíem estudiar sobre la percepció dels adolescents sobre les xarxes socials i per tant sobre el fet de si veure vídeos o fotos en aquestes amb apologia al consum de tabac, alcohol o cànnabis o que directament mostraven a altres persones consumint influeix en el consum d'aquestes substàncies en els adolescents. Com en el anterior apartat les respostes van estar molt dividides, tot i que una mica menys que en el cas de les relacions interpersonals. Un 55% va dir que veure contingut relacionat amb el consum no afecta mentrestant que un 45% va dir que sí.

Un altre cop ens trobem amb una majoria que escull la resposta equivocada si ho comparem amb la nostra recerca quantitativa, ja que com bé referenciem a l'apartat 1.2. de l'article basant-nos en informació extreta d'un estudi realitzat per Joseph Califano Jr de la Universitat de Columbia a Nova York (2011) el fet de veure contingut

relacionat amb el consum de drogues fa que els adolescents consumeixin fins a cinc cops més, per exemple, de tabac o que beguin el doble d'alcohol.

Observem a través de la opinió de la mostra del qüestionari que hi ha una desconeixença elevada respecte l'impacte que tenen les xarxes socials en la vida dels adolescents en relació al consum de drogues, i probablement, en altres aspectes de la vida quotidiana d'aquests. Com ja hem dit anteriorment la informació a la que poden accedir els joves sobre la relació entre el consum de drogues i les xarxes socials és certament limitada i no se li dóna la importància necessària per educar als joves respecte l'impacte que provoca en la seva vida. En referència a les conclusions a les que nosaltres arribem, la imatge social de les drogues contribueix molt en el consum entre adolescents, un dels fets més preocupants en relació a que les xarxes socials siguin permissives davant la publicació d'imatges o vídeos en els que apareixen persones consumint és que com a conseqüència aquestes substàncies estan més acceptades socialment. Podem dir doncs que la imatge social de les drogues contribueix a que aquestes es consumeixin més o menys, això pot desembocar en una problemàtica social difícil de solucionar a causa de l'abast de les pròpies xarxes i el poc control que hi ha sobre els adolescents.

5. Conclusions

En aquest article hem vist com actuen les drogodependències en el desenvolupament social dels adolescents d'entre 15 i 17 anys. El fet de reduir la recerca a les tres drogues més freqüentment consumides i per tant tenir un objecte més concret sobre el que parlar, ha fet més interessant la cerca i obtenció d'informació, de manera que ens hem pogut centrar en punts més específics de les conductes dels adolescents a l'hora de parlar sobre les addiccions que provoquen aquestes substàncies.

Recordem que els objectius que l'article tenia eren analitzar quina informació tenen els adolescents sobre els efectes i les conseqüències de l'abús de tabac, alcohol i cànnabis en el seu desenvolupament social i, més concretament, respondre la qüestió de si és rellevant tenir informació respecte el consum o l'abús d'aquestes substàncies per saber si els adolescents consumiran igualment tot i tenir-la o no.

Ja centrant-nos en l'anàlisi dels diferents àmbits a través de la informació obtinguda del qüestionari, vam poder formar una mostra de 173 nois i noies, un número que des del nostre punt de vista és suficientment representatiu com per poder extreure les conclusions que teníem com a objectius. En la gran majoria de les qüestions que vam fer la resposta majoritària va ser encertada en relació a la revisió bibliogràfica que vam fer en l'article menys en algunes, concretament tres:

- Les que anaven relacionades amb la correlació entre les drogues tractades i la dependència que poden generar en una parella
- L'impacte que tenen en el consum en adolescents que veuen contingut relacionat en les xarxes socials
- L'impacte del tabac en el rendiment acadèmic dels estudiants de secundària.

Tot i així la majoria en els altres temes, sigués més o menys ajustada, sempre concordava amb la teoria exposada durant l'article. També ens va resultar interessant el gran coneixement en referència als efectes, tant físics com psicosocials, que els adolescents tenen sobre l'alcohol, el tabac i el cànnabis, les respostes van coincidir amb la cerca que vam realitzar i tot i que moltes eren de lògica hi havia algunes certament complicades.

Podem dir doncs com a conclusió que existeix un coneixement bastant encertat per part dels adolescents respecte el consum de drogues, concretament de tabac, alcohol i cànnabis, com hem anat veient. Les drogodependències en adolescents poden ser claus en el desenvolupament social d'aquests, intercedint no només en la seva manera de ser sinó també en els diferents comportaments que pot provocar en relació a aquest desenvolupament. Pel que fa a l'objectiu específic podríem dir que el fet de tenir més o menys informació sobre el tema no és un factor molt determinant a l'hora de consumir o no. Tot i que el consum generi una sèrie de problemàtiques socials hi ha una majoria que consumeix ocasionalment i això fa que la percepció sobre els riscos canviï radicalment, tinguin o no informació relacionada.

Pel que fa a la perspectiva de gènere en aquest estudi en concret no hem vist masses diferències respecte l'opinió dels joves, tot i així si que hem pogut extreure en algun

dels factors dels que hem parlat, com les relacions interpersonals, que la preocupació per part del sexe femení és més elevada que en el masculí, en qüestions de consum no observem tampoc gran diferenciació menys en el consum diari de tabac, que és exclusivament masculí.

Un cop realitzat tot l'article creiem que tot i que el coneixement dels adolescents d'entre 15 i 17 anys és bo en relació al consum de drogues i el que comporten aquestes sobre el paper, estem segurs que pocs tenen la consciència necessària sobre el que realment podria comportar en la seva vida un consum diari d'alguna d'aquestes substàncies. Sobretot pel que fa l'alcohol i el cànnabis i en els àmbits escolar, el de les relacions interpersonals i la imatge social. Així mateix nosaltres proposem que la informació que se'ls hi proporciona sobre el tema sigui més concreta amb aquests àmbits i si és possible que persones que abans fossin consumidores diàries els apropin més a una realitat no tant teòrica. Pel que fa a la imatge social hi ha la necessitat de parlar més sobre l'abast que les xarxes socials tenen en relació a la normalització de les drogues i la poca censura que el tabac, l'alcohol i el cànnabis tenen en aquestes.

Finalment també volem fer referència a la intervenció professional en relació a l'estudi, el que resulta més difícil segons el nostre criteri és la identificació de les addiccions en aquestes edats tant joves, ja que el consum és majoritàriament ocasional però tot i així la possibilitat de que aquest s'elveri exponencialment també és alta. Com hem vist el coneixement per part dels adolescents és bo i per tant pensem que on s'hauria de treballar més és en termes de la identificació de les drogoaddiccions, ja que així s'evitarien totes les altres situacions posteriors.

Bibliografía

Álvarez, Elena i Molina, Marta (2018). *Encuesta sobre el uso de drogas en enseñanzas secundarias en España (ESTUDES 1994-2016)*. Ministeri de Sanitat, Consum i Benestar Social.

https://pnsd.sanidad.gob.es/profesionales/sistemasInformacion/sistemaInformacion/pdf/ESTUDES_2018_Informe.pdf

Brime, Begoña i Llorens, Noelia (2020). *Alcohol, tabaco i drogas ilegales en España*. Ministerio de Sanidad.

<https://pnsd.sanidad.gob.es/profesionales/sistemasInformacion/informesEstadisticas/pdf/2020OEDA-INFORME.pdf>

Gencat.cat (2019, setembre 23). *Taula resum d'efectes i riscos de diferents drogues*. Gencat.cat.

https://drogues.gencat.cat/es/ciudadania/sobre_les_drogues/taula_de_resum/

Herrero Yuste, Mª Nieves (2003, gener 5). *Adolescencia, grupo de iguales, consumo de drogas, y otras conductas problemáticas*. Ayuntamiento de Madrid.

<http://www.injuve.es/sites/default/files/art8.pdf>

Montero, Felix (2011, agost 25). *Estudios que relacionan el uso de las redes sociales con el consumo de drogas y alcohol en adolescentes*. 20Minutos.

<https://www.20minutos.es/noticia/1141229/0/redes/sociales/droga/?autoref=true>

Muñoz, Marina, Gámez, Manuel i Graña, Jose Luis (2010, novembre 25). *Consumo de alcohol y drogas ilegales y violencia en parejas de adolescentes y jóvenes*. Infocop.

https://www.infocop.es/view_article.asp?id=3107

Rodríguez Fernández, Luis (2015, novembre 14). *La Familia adolescente y las drogas*. Universitat Miguel Hernández, Elx.

https://www.adolescenciasema.org/ficheros/curso_padres_VI/La%20familia%20adolescente%20y%20las%20drogas.pdf

Pruthi, Sandhya (2021, abril 23). *Abuso de drogas entre adolescentes*. Mayo Clinic.
<https://www.mayoclinic.org/es-es/healthy-lifestyle/tween-and-teen-health/in-depth/teen-drug-abuse/art-20045921>

Justificació d'escolliment de la Revista

Tot i que no acostumo a llegir aquest tipus de revistes la meva intenció és publicar l'article a la RTS. Els objectius principals d'aquesta revista són aportar coneixements teòrics i pràctics amb anàlisi crític de diferents realitats socials, a més també contribueix al desenvolupament d'estratègies i eines per millorar la intervenció dels professionals en l'àmbit concret de cada article. Crec que el contingut del meu article enganxa força amb les funcions principals de la revista, ja que intento aportar als lectors de l'article una recerca i un anàlisi d'una problemàtica social, a més d'una visió crítica d'una realitat d'especial importància actualment com són les drogoaddiccions en adolescents. Penso que és una bona oportunitat per oferir nous punts de vista, noves crítiques a la intervenció, nous enfocaments per a identificar les addiccions amb més rapidesa i sobretot donar-li importància a noves causes que provoquin aquestes drogodependències.